

Sygn. akt I ACa 821/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w (...) I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Małgorzata Wołczańska SA Ewa Jastrzębska
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2018 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 23 maja 2017 r., sygn. akt I C 824/16

1) oddala apelację;

2) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Ewa Jastrzębska SSA Roman Sugier SSA Małgorzata Wołczańska

Sygn. akt I ACa 821/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Okręgowego w (...) wnosila o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 2.132,85 złotych z odsetkami od dnia 22 maja 2014 r. tytułem odszkodowania za wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia z dnia 7 kwietnia 2014 r. w sprawie o sygn. akt III Cz 60/14.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że w związku z wynikiem postępowania toczącego się z jej udziałem przed Sądem Rejonowym w (...) w sprawie o sygn. akt VI Gc 582/10/4 wystąpiła o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej.

Sąd Rejonowy w (...) w sprawie o sygn. akt IX Co 1846/13 wniosek powódki oddalił, a Sąd Okręgowy w (...) w sprawie o sygn. akt III Cz 60/14 oddalił zażalenie powódki uznając, że niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na przepis, który nie stanowił podstawy rozstrzygnięcia, jak i na czynność polegającą na wstępnym rozpoznaniu skargi kasacyjnej.

Zdaniem powódki to ostatnie orzeczenie jest sprzeczne z przepisem art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, co spowodowało niemożność dochodzenia na drodze sądowej kwoty 2.132,85 złotych. Wezwanie do zapłaty odszkodowania w tej kwocie skierowane do pozwanego 16 maja 2014 r. okazało się bezskuteczne.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania.

Zdaniem pozwanego zarzut sprzeczności z prawem kwestionowanego orzeczenia jest bezzasadny, a szkoda nie wykazana.

Wyrokiem z dnia 23 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok Sądu Okręgowego oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Powódka wystąpiła do Sądu Rejonowego w (...) o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 118 § 5 k.p.c. z art. 45 ust. 1 i art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2013 r. w sprawie o sygn. akt IX Co 1846/13 Sąd Rejonowy w (...) oddalił wniosek powódki uznając, że traktuje się jako „ostateczne rozstrzygnięcie” opinię adwokata ustanowionego z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej. Zdaniem Sądu opinia taka nie jest „ostatecznym rozstrzygnięciem” w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

Sąd Okręgowy w (...) postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2014 r.

w sprawie III Cz 60/14 oddalił zażalenie powódki odwołując się do treści przepisu art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym oraz do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie III CZP 29/10.

W uchwale tej wyrażono pogląd, że dopuszczalne jest odmówienie ustanowienia pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności

z prawem prawomocnego orzeczenia, jeżeli skarga z oczywistych względów podlegałaby odrzuceniu. W ocenie Sądu Okręgowego w (...) argumentacja przytoczona we wspomnianej uchwale ma zastosowanie także w przypadku wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. W ocenie tego Sądu skarga konstytucyjna, którą zamierzała wnieść powódka podlegałaby odrzuceniu, gdyż prawo do wniesienia takiej skargi nie jest prawem absolutnym, a w razie wniesienia takiej skargi dążącej do wykazania niezgodności z Konstytucją RP opinii pełnomocnika o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej (art. 118 § 5 k.p.c.), skarga taka podlegałaby odrzuceniu albowiem opinia taka nie stanowi orzeczenia sądu ani rozstrzygnięcia organu administracji publicznej w rozumieniu art. 46 ust. 1 ustawy z dnia

1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

Mając to na względzie Sąd Okręgowy uznał, że orzeczenie tego Sądu wydane w sprawie III Cz 60/17 nie jest sprzeczne z prawem, gdyż znajduje oparcie w przepisie art. 117 § 5 k.p.c., który ma zastosowanie także do wniosku

o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej.

Dlatego sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie albowiem nie zostały wykazane przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa o jakich mowa w przepisie art. 417¹ § 2 k.c.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach Sąd Okręgowy wskazał przepis art. 98 k.p.c.

Wyrok został zaskarżony w całości przez powódkę.

Skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego tj.:

a) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP przez uznanie, że w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Okręgowego

w K. może orzekać sędzia tego sądu w sytuacji, gdy orzeczenie wiąże się z działaniem tego sądu;

b) art. 417¹ § 2 k.c. (omyłkowo podano k.p.c.) poprzez wadliwą wykładnię tego przepisu i uznanie, iż stronie nie należy się odszkodowanie za oczywiście sprzeczną z prawem wykładnię norm w kwestionowanym orzeczeniu Sądu Okręgowego;

c) art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji poprzez błędną ich wykładnię

i przyjęcie, że skargę konstytucyjną można wnieść jedynie od wyroku lub decyzji organu administracji publicznej podczas, gdy możliwe jest też jej wniesienie od „innego orzeczenia”, a nawet gdy nie wydano orzeczenia albowiem przepisy prawa nie przewidują jego wydania;

d) art. 6 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że na skutek wydania kwestionowanego orzeczenia niezgodnego z prawem, stronie nie wyrządzono szkody;

e) art. 29 ust. 1 ustawy o Prokuraturii Generalnej RP poprzez pominięcie tego przepisu i uznanie, że pozwanego może reprezentować osoba nie mająca upoważnień określonych w ustawie.

W apelacji zarzucono też naruszenie przepisów prawa procesowego tj.:

a) art. 379 § 1 k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia przez sędziego sądu z którego działaniem wiąże się dochodzone roszczenie;

b) art. 48 § 1 ust. 1 i 4 k.p.c. poprzez udział w postępowaniu i wydanie orzeczenia przez sąd, który z mocy ustawy reprezentuje pozwanego

i wydanie wyroku przez sędziego który pozostaje w stosunku służbowym z pozwanym.

Powołując się na powyższe powódka wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku

i uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Ponadto powódka wносиła o skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego zapytania, czy norma wynikająca z przepisu art. 29 k.p.c., który umożliwia rozpoznanie sprawy przez sąd w związku z działalnością, którego wiąże się dochodzone roszczenie, jest zgodna z przepisem art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Pozwany wносиł o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i o zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie jest zasadna.

Okoliczności faktyczne będące przedmiotem ustaleń Sądu Okręgowego były bezsporne. Nie są one kwestionowane przez skarżącą w apelacji.

Sąd Apelacyjny traktuje je jako swoje własne.

Oceny wymaga więc czy doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego i prawa procesowego o jakich mowa w apelacji.

W pierwszej kolejności wymaga rozważenia zarzut braku należytego umocowania przez osobę, która w imieniu Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej broniła w sprawie interesów Skarbu Państwa.

Zarzut ten sprowadza się do stwierdzenia, że radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, który reprezentował w sprawie Prokuraturę nie miał do tego uprawnień, gdyż zgodnie z uprzednio obowiązującą ustawą o Prokuratury Generalnej, jak również zgodnie z aktualnie obowiązującą w tym przedmiocie ustawą z dnia 15 grudnia 2016 r. (art.54), radcą Prokuratury może być osoba posiadająca uprawnienia radcy prawnego, adwokata, notariusza albo która zajmowała stanowisko sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojskowego lub sędziego sądu administracyjnego, asesora sądowego lub stanowisko prokuratora.

W przekonaniu skarżącej etatowy pracownik Prokuratury nie posiada uprawnień adwokata, radcy prawnego lub notariusza, gdyż przeczy temu zatrudnienie w charakterze pracownika Prokuratury w charakterze jej radcy.

Zagadnienie to było już przedmiotem rozważań tutejszego sądu w związku z innymi sprawami wytoczonymi przeciwko Skarbowi Państwa przez powodową spółkę lub jej pełnomocnika M. J..

Sąd Apelacyjny w Katowicach w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podtrzymuje stanowisko tutejszego Sądu wyrażone m.in. w wyroku z dnia

29 września 2017 r., sygn. akt I ACa 398/17 sprowadzające się do stwierdzenia, że

„wpis na listę radców prawnych, adwokatów lub notariuszy albo zajmowanie stanowiska sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojskowego lub sędziego sądu administracyjnego, asesora sądowego albo stanowiska prokuratora świadczy o posiadaniu stosownego uprawnienia do wykonywania tego zawodu, zaś z chwilą nawiązania stosunku pracy z Prokuraturą Generalną, osoba zatrudniona zawiesza swoją działalność, wykonując odtąd czynności radcy, czy referendarza. Nie traci tym samym nabytych wcześniej uprawnień”. Osoba posiadająca takie uprawnienia mogła być mianowana racą Prokuratury, a jej umocowanie zostało wykazane legitymacją służbową (art. 15 ust. 3 w zw. z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuratury Generalnej RP.).

Za chybiony należy uznać także zarzut naruszenia przepisu art. 48 § 1 ust.

1 i 4 k.p.c. w związku z art. 379 § 1 k.p.c. zmierzający do wykazania, że w sprawie orzekł sędzia wyłączony od jej rozpoznania z mocy ustawy, co mogłoby skutkować nieważnością postępowania.

Wbrew obszernym wywodom apelacji na ten temat, wyrok w niniejszej sprawie zarówno oddalający powództwo, jak i ewentualnie je uwzględniający w żaden sposób nie wpływa na prawa i obowiązki sędziego orzekającego w sprawie. Sędzia, który wyrokował jako sąd pierwszej instancji, w swej działalności orzeczniczej w żaden sposób nie podlega służbowo Prezesowi Sądu Okręgowego, który reprezentuje w sporze sądowym Skarb Państwa.

W tym zakresie sędzia jest bowiem niezawisły i podlega jedynie ustawom mającym w sprawie zastosowanie. Podległość organizacyjna wynikająca

z powołania do orzekania w sądzie, w którym doszło do wyrokowania w żaden sposób nie oddziałuje na prawa i obowiązki sędziego, który poprzez swą działalność orzeczniczą sprawuje wymiar sprawiedliwości. Odmienne twierdzenia skarżącej należy uznać za bezpodstawne i oparte na błędnym uznaniu, że sędziowie, a tym samym sądy w

ich konstytucyjnym rozumieniu nie są niezależne lecz dążą do ochrony interesów Skarbu Państwa, których w takich przypadkach jak niniejsza sprawa statio fisci stanowi Prezes danego sądu.

Prezesi sądów sprawują nad sędziami jedynie nadzór administracyjny i nie mają uprawnień do ingerowania w działalność orzeczniczą. Wynika to wprost z ustawy o ustroju sądów powszechnych.

Świadczy o tym także treść przepisu art. 48 § 1 k.p.c., który nie wyłącza od rozpoznania sprawy sędziego, który ma wyrokować o roszczeniu skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa, którego reprezentuje prezes sądu, w którym rozpoznawana jest sprawa. Twierdzenie, że wynik sprawy oddziałowa na prawa lub obowiązki takiego sędziego należy uznać za pozbawione podstaw prawnych i faktycznych.

Za trafnością tej argumentacji przemawia przepis art. 48 § 1 ust. 6 k.p.c. wyłączający w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, sędziego jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

Skarżąca nie twierdzi, że sędzia stanowiący skład orzekający odnośnie kwestionowanego orzeczenia orzekał także w ramach sprawy Sądu Okręgowego w (...) oznaczonej sygn. akt III Cz 60/14.

Daje to podstawy do uznania, że apelacja dąży do podważenia zaskarżonego wyroku w oparciu o zarzut nieważności postępowania oparty na zarzucie wyłączenia z mocy ustawy sędziego mimo, iż brak do tego podstaw wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

Dlatego zarzuty dotyczące niewłaściwego reprezentowania Prokuratury Generalnej RP jako pełnomocnika ustawowego pozwanego Skarbu Państwa oraz niedopuszczalności orzekania przez Sąd Okręgowy w Katowicach należało uznać za chybione.

Nietrafne są także pozostałe zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego o jakich mowa w apelacji.

Przepis art. 417¹ § 2 k.p.c. wymaga wykazania, że szkoda wynikała z wydania prawomocnego orzeczenia niezgodnie z prawem.

Zawarta w apelacji argumentacja skupia się na wykazaniu, że ewentualna skarga konstytucyjna, którą wniósłby pełnomocnik ustanowiony dla niej z urzędu, gdyby nie niekorzystne dla niej orzeczenie w sprawie III Cz 60/14, spowodowałoby uzyskanie dla niej korzystnego wyroku w sprawie

VI GC 582/10 Sądu Rejonowego w (...) i zasądzenia na jej rzecz dochodzonej kwoty 2.132, 85 zł. Skarżąca całkowicie w swej apelacji abstrahuje, dlaczego powództwo w sprawie VI GC 582/10 zostało oddalone oraz dlaczego pełnomocnik ustanowiony dla niej po raz pierwszy przez Sąd Rejonowy w (...) odmówił skierowania do Trybunału Konstytucyjnego skargi o niezgodność z Konstytucją przepisu będącego podstawą rozstrzygnięcia. Dla skarżącej zdaje się to nie mieć żadnego znaczenia. Sąd Okręgowy w (...) w zaskarżonym orzeczeniu trafnie podał, że konieczność ustanowienia kolejnego pełnomocnika w ramach sprawy IX Co 1846/13, a następnie III Cz 60/14 należało oceniać w oparciu o przesłanki wynikające z przepisu art. 117 § 5 k.p.c., tzn. jeżeli udział pełnomocnika w sprawie uzna za potrzebny.

Zgodnie z przepisem art. 118 § 6 k.p.c. jeżeli opinia wydana przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu nie została sporządzona z zachowaniem zasad należytej staranności, sąd zawiadamia o tym właściwy organ samorządu do którego należy adwokat lub radca prawny. W takim przypadku właściwa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wyznaczy innego adwokata lub radcę prawnego.

Wspomniany przepis prowadzi do wniosku, że zainteresowana strona nie może wymusić wniesienia skargi kasacyjnej, wbrew stanowisku reprezentowanemu przez profesjonalnego pełnomocnika. Skarżąca kwestionuje to uregulowanie prawne, dążąc do przekonania sądu odwoławczego, że jest ono sprzeczne z zagwarantowanym konstytucyjnie prawem do sądu.

Sąd Apelacyjny nie podziela tego stwierdzenia uznając, że prawo strony do sądu zostało wyczerpane przez rozpoznanie sprawy przez sądy obu instancji. Prawo do skargi kasacyjnej, jak i do skargi konstytucyjnej nie jest prawem do trzeciej instancji lecz do nadzwyczajnego środka zaskarżenia, które winno być ocenione przez profesjonalnego pełnomocnika. Skoro pełnomocnik ustanowiony dla powódki w tym celu nie znalazł podstaw do skierowania skargi do Trybunału Konstytucyjnego, a powódka nie zakwestionowała jego opinii jako sporządzonej bez zachowania należytej staranności, brak było podstaw do ustanowienia kolejnego pełnomocnika w celu sporządzenia takiej skargi (art. 118 § 5 k.p.c.

w zw. z art. 117 § 5 k.p.c.).

Ponadto brak jest podstaw do uznania, że zaskarżone orzeczenie narusza przepis art. 6 k.c. Wbrew zarzutom apelacji skarżąca nie wykazała, że udowodnione zostało, że w wyniku sprzecznego z prawem orzeczenia w sprawie III Cz 60/14 doznała szkody w kwocie 2.132, 85 zł.

Za gołosłowne należy uznać twierdzenie, że gdyby ustanowiony w tej sprawie pełnomocnik z urzędu wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją bliżej nieokreślonego przepisu prawa, Trybunał Konstytucyjny uznałby tę skargę za zasadną i uznał przepis będący podstawą rozstrzygnięcia w sprawie

VI GC 582/10 za sprzeczny z przepisami Konstytucji, doszłoby do wznowienia postępowania w tej sprawie i powódka uzyskałaby zaspokojenia roszczenia w tej sprawie do wysokości dochodzonego roszczenia odszkodowawczego.

Uzasadnienie tego roszczenia nosi znamiona kary prywatnej za orzeczenie stanowiące nieuzasadniony przedśąd co do dopuszczalności skargi konstytucyjnej, całkowicie pomijając niezbędny związek przyczynowy między ewentualną wadliwością orzeczenia w sprawie III Cz 60/14 a roszczeniem dochodzonym przez powódkę w sprawie VI GC 582/10. Materiał dowodowy zawarty w aktach sprawy w żaden sposób nie daje podstaw do uznania, że ewentualne ustanowienie dla powódki pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej doprowadziłoby do zasądzenia na jej rzecz w ramach sprawy VI GC 582/10 Sądu Rejonowego w (...) kwoty dochodzonej pozwem.

Dlatego Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację powódki na mocy art. 385 k.p.c. jako pozbawioną podstaw faktycznych i prawnych.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 k.p.c.

SSA Ewa Jastrzębska SSA Roman Sugier SSA Małgorzata Wołczańska